

Živilė Mitkė

MINTREGYS

baltos lankos

ROMANAS

Živilė Mitkė

Mintregys

romanas

baltos lankos

Aš visada to norėjau. Taip, norėjau. Žinau, kad kiti čia ateina dėl kitko – dėl galios, garbės, iš pareigos tėvams ar šaliai. Bet ne aš. Buvau pasirengęs mirti, jei tik reikėtų.

Galbūt tam tikra prasme ir numiriau. Ką mačiau, ką patyriau... Viskas mane nuvedė... į tai.

*

Jie stovėjo eilėje lyg gyvuliai prie skerdyklos: bejėgiai, supančioti, baimės sutrauktomis, sausomis lūpomis, nuodėmių apsunktomis širdimis. Tik vienas kitas žodis, atsklindantis iš priekio, suvirpindavo mirtiną tylą. Priešais juos stūksojo didelės metalinės durys, už kurių laukė nuosprendis.

Klaudijus pagržė surištas rankas. Virvė skaudžiai veržė riešus, palikdama įspaudus lyg smaugimo žymes ant negyvėlio kaklo. Kalėjimo celėje praleistos troškios naktys paliko šlykštų skonį burnoje.

– Jie leidžia vaikams mus teisti! – sušnypštė pirmesnis eilėje stovintis žmogus, atsigręžęs sargybiniui nusisukus. Pamatęs Klaudijaus veidą krūptelėjo ir pasitraukė į priekį, kiek tik leido kiti.

Žinoma, verčiau stovės arčiau budelio kirvio nei manęs.

Aukščiausiojo teismo rūmų gilumoje sugaudė varpas, savo niūriu virpesiu pasiekdamas net šią vietą, pavadintą Liepto Galu, – belangį, ilgą koridorių, kurio gale už durų laukė tai, ko anksčiau ar vėliau nusipelnydavo visi nusikaltusieji.

Klaudijus atsigręžė. Buvo vienas iš paskutinių šiandienos nelaimėlių, kurio šalinosi net nusikaltėliai. Jų nuleistose akyse spindėjo siaubas, suspaustos lūpos tramdė drebulį. Klaudijaus širdis daužėsi į šonkaulius lyg į narvą uždarytas laukinis žvėris. Skrandis pats save rijo: šlykščiai rūgščios sultys kilo stemple aukštyn, graužė dantis, beprotiškai pykino. Alkio nebejautė, tik troškulį.

Ar toks kaip jis galėjo tikėtis geresnės baigties?

Durys atsivėrė, prarydamos dar vieną suimtąjį.

Slinko sekundės, tęsėsi ilgos nerimu persmelktos minutės. Klaudijus dabar stovėjo pirmas eilėje, akis įrėmęs į masyvias juodas duris.

Viduje buvo girdėti balsai.

– Lydas Anatolijus. – Klaudijus nustebo išgirdęs moterišką balsą. Bejausmį, šaltą. – Žmogžudystė. Balintai, šį atiduosiu tau.

Jis nurijo kietą gniutulą gerklėje, prisiminęs, ką sakė jo bendradalis, jau pranykęs už durų: juos teisia mokiniai.

– Taip, mokytoja, – kitapus durų atsakė jaunuolio balsas.

Pauzė.

– Liaukitės... Prašau... – pasigirdo gailus nusižeminusio vyro maldavimas.

Kažkas jį nutildė. Žodžių nebesigirdėjo, tik silpnas inkštimas.

– Kaltas, – ištare Balintas.

Pasigirdo dunkstelėjimas, lyg bulvių maišo.

– Stokis ir išgirsk nuosprendį, – šaltu balsu vėl įsakė moteris. – Balintai, kokia bausmė yra sąžininga ir teisinga šiam vyrui?

Vėl pauzė. Klaudijus rankomis įsitvėrė į šonus, it vaikystėje, prieš tėvo diržui suduodant.

– Mirtis.

– Ne! – pasigirdo nuteistojo riksmas.

Rėk kiek nori, bet ką tai pakeis? – pamanė Klaudijus. Iš patirties žinojo: svetimas skausmas niekam nerūpi.

– Esi tikras? – paklausė moteris mokinio.

– Taip, – atsakė teisėjas mokinyš Balintas, bet užgniaužta abejonė sudrebino jo balsą.

– Puiku. Lydai, jūs nuteisiamas mirties bausme už nusikaltimus prieš Kalerijos gyventojus. Balintai, noriu, kad pats įvykdytum bausmę.

Klaudijus ir už jo stovintys kaliniai subruздо, oras pritrinko baimės. Mirtis nuo budelio rankos – tai viena. Bet nepatyręs mokinyš... Dar beprasmos kančios, ir kam?

– Ką? Mokytoja... – iš mokinio lūpų ėmė veržtis panika.

– Argi neaiškiai pasakiau?

Pauzė.

Vyras suriko. Jo balsas ėmė tolti.

Baus kitur, o dabar mano eilė. Tuoj ir aš gausiu maldauti pasigailėjimo.

Durys atsivėrė. Sargybinis pastūmė Klaudijų pirmyn, ir šis nenoromis įžengė į salę, vos laikydamasis ant ištižusių kojų, bejėgis nuo alkio, baimės ir pykinančios nevilties.

Teismo salė buvo pusmėnulio formos, su mažais storo stiklo langais. Įėjęs Klaudijus atsuko į juos nugarą, jo ilgas šešėlis nutįso priešais kojas. Priekyje už ilgo stalo sėdėjo grupė jaunų

vyrų, pasipuošusių juodomis uniformomis. Jis puikiai atpažino tas uniformas su sidabrinėmis insignijomis ant krūtinės, sagomis per visą ilgį, ligi pat žemę šluojančių skvernų. Aukštos iškrakmolytos marškinių apykaklės siekė ausų lezgelius.

Ką jie manė dabar, išvydę jį priešais save? Devyniolikmetį, išblyškusį kaip lavonas, sudžiūvusį, išstypusį ilgapirštį, melzganas akis slepiantį po juodų plaukų sruogomis? Ar įžiūrės dar jame žmogiškumo, kuris būtų vertas pasigailėjimo?

Jis sutiko griežtosios moters žvilgsnį. Gyvenimo mačiusi žila senė, kurios žvilgsnis numarino paskutinę viltį iš čia ištrūkti gyvam.

– Klaudijus Merinis.

To žvilgsnio nepajėgė atlaikyti. Senei ir visiems teisėjams iš akiduobių lyg medžio šaknys rangėsi tamsios gijos, tįso žemyn it ašarų versmės. Laimingas tas, kam neteko į šias akis pažvelgti. O Klaudijų dabar varstė bent šešetas jų porų.

Moteris pažvelgė į savo užrašus ir kilstelėjo antakį.

– Bandymas apvogti... teisėją.

Lyg būčiau turėjęs kitą išeitį...

Sargybiniai ir mokiniai susižvalgė, oras pritvinko įtampas. Klaudijus stipriai sukando dantis, tarsi ruošdamasis smūgiui.

– Mes susisiekėme su tavo šeima. Tavo tėvas nesutiko sumokėti išpirkos.

Klaudijus nejučia nervingai prunkstelėjo. Apie jo nelaimę sužinojęs tėvas tik atšvęstų. Sargybinis už išleistą garsą atsakė smūgiu – sudavė pagaliu tiesiai per inkstus. Klaudijus sušvokštė.

Nepakeldama akių, teisėja kreipėsi:

– Faustai?

Vienas iš jaunųjų teisėjų atsistojo iš už stalo ir žengė į priekį. Aristokratiškos išvaizdos jaunuolis vešliais auksiniais plaukais, didelėmis tamsiomis akimis ir strazdanotu veidu. Faustas gerai slėpė susijaudinimą, tačiau nepakankamai, kad Klaudijus to nepastebėtų. Jie jau buvo matę vienas kitą, kai Klaudijus bandė jį apvogti, bet dabar nė vienas neišsidavė.

Jaunuolis atsistojo tiesiai priešais Klaudijų. Šis sulaukė kvapą.

Jų akys susitiko.

Žvilgsniu lyg peiliu perskrodė Klaudijų, perpjovė lyg saulėse paliktą sviestą ir įėjo gilyn – ten, kur net jis pats negalėjo pažvelgti. Giliai viduje jis pajuto kažin ką keisto – kažką, kas visada ten buvo, bet niekada anksčiau neišsidavė. Į jį lyg adata į panagę įsmigo tas žvilgsnis.

Ėmė svaigti galva. Iš skausmo aptemo sąmonė. Jis susvir-duliavo, tarsi žemė po kojomis būtų sujudėjusi.

Kai jaunojo teisėjo žvilgsnis paleido Klaudijų, jo keliai sulinko ir jis susmuko ant grindų.

– Kaltas, – ištarė Faustas, spoksodamas plačiai atvertomis akimis.

Per žvilgsnį aptraukusią miglą Klaudijus atpažino kruo-pelę gailesčio, sumišusio su svetima gėda ir pasišlykštėjimu.

– Stokis ir...

Šiaip ne taip Klaudijus atsistojo. Širdis daužėsi.

– Faustai, kokia bausmė būtų sąžininga šiam vyrui? – paklausė moteris.

Jaunuolis dvejojo, dirsčiodamas tai į Klaudijų, tai į moky-toją. Kelias sekundes ji luktelėjo, nekantraudama pakėlė akis nuo popierių, lyg būtų dėl smulkmenos atitraukta nuo svar-besnių reikalų, ir šovė piktą žvilgsnį į mokinį.

– Kad aš... – prabilo jaunuolis ir išbalo.

Nenori nukirsti man galvos, ponaiti?

Fausto akys buvo didelės lyg pabaidyto stirniuko.

– Neatlygintina tarnystė Akademijai už nepagarbą jos pareigūnams, – galiausiai ištare jis.

Teisėja prikando lūpą, tarsi sulaikydama žodžius, tada paklausė:

– Ar manai, kad šis vyras – vagis ir dykaduonis, net šeimos paliktas likimo valiai, – bus geras tarnas mūsų Akademijoje?

Faustas nusuko akis nuo mokytojos, bet balsas išliko tvirtas:

– Taip.

– Gerai, – atsakė ji ir pagalvojo. – Tuomet jis tarnaus *man*, kad galėčiau įsitikinti tavo sprendimo teisingumu.

Faustas grįžtelėjo ir metė žvilgsnį į Klaudijų. Akimirką visi tylėjo.

Ko jie delsė? Norėjo dar Klaudijų pakankinti, o gal jiems tiesiog nerūpėjo? Net žodžio nesuteikė, galėjo ir be sąmonės čia atvilkti.

– Kiek laiko? – daugiau tylėti neišgalėjo, nors ir nesugebėjo pažiūrėti jiems į akis.

Sargybinis apdovanojo smūgiu per pakaušį.

– Metus, – atsakė Faustas.

Metus? *Metus*? Jam dar net dvidešimties nėra. Metai – be galo ilgas laikas.

Moteris papurtė galvą.

– Trejus.

– Ką? – nepatikėjo savo ausimis Klaudijus. – Trejus metus vergausiu, nes...

Keturi šimtai dešimt dienų metuose. Per tūkstantį dienų tarnystės...

Moteris įsmeigė į jį akis. Žvilgsnis nekando, nekankino, bet su juo susidūrus neliko nieko kito, kaip tik nuryti žodžius.

– Faustai, užregistruok jį ir pristatyk į Akademiją. Tada sugrįžk.

Faustas nesiginčijo. Priėjo prie Klaudijaus ir paėmė už virvės, kuria belaisviui buvo surištos rankos.

– Eime.

Jie išėjo iš teismo salės ir patraukė kitu koridoriumi, registracijos sparno link. Lauke lietus stipriai kapojo langus, lašai tekėjo stiklu, jungdamiesi į mažus vingiuotus upelių. Klaudijus trūktelėjo rankas, išplėšdamas virvę Faustui iš rankų.

– Manai, yra kur bėgti? – Jis dėbtelėjo į sustojusį ir pasipiktinusį teisėją.

Jų žvilgsniai susitiko tik akimirką ir Klaudijus nuleido akis. Faustas gal ir išgelbėjo jį nuo mirties, bet dėl to draugu netapo.

Jiedu tęsė kelionę.

Storos, plikos ir šaltos Įstatymų rūmų sienos spaudė iš visų pusių. Rūmai stovėjo dar tada, kai nė vienas čia esantis žmogus nebuvo gimęs, ir stovės, kai net šių žmonių anūkai gulės po žeme.

O aš po savęs nieko nepaliksiu.

Vaikinaiėjo tylėdami. Kaustyti jaunojo teisėjo batai švelniai caksėjo akmeniniu grindiniu, o juodas drabužis lengvai braukė per grindis. Priekyje su kiekvienu žingsniu vis garsėjo šurmuly.